

Onthulling monument Dakota-ramp in tuin van Haarlems Provinciehuis

Vanmiddag is de onthulling van het monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Dakota-vlieg-ramp op 25 september 1996 in de Waddenzee. Het symbolische beeld van basalt, glas, roestvrij staal en brons is ontworpen door de Wieringer beeldhouwer Theo Mulder.

Van onze verslaggever ROB BOUBER

HAARLEM/HIPPOLYTUSHOEF — 'Papegaai' roept Theo Mulder. Ik kijk onwillekeurig omhoog, maar verwacht daar toch niet werkelijk exemplaren van de uitheemse vogel aan te treffen. Maar wel degelijk, boven de tuin van het Provinciehuis komt op honderdvijftig meter hoogte een vlucht vogels over waarin ik - geholpen door de naamsbepaling van Mulder - met enige moeite het silhouet van de papegaai herken. Stomverbaasd wil ik van hem weten hoe hij zo snel die vogels determineerde. „Vanwege het geluid”, zegt de 69-jarige beeldhouwer. „Ik herkende ze aan het geluid, een rare tropische kreet. Ik ken alle vogelgeluiden van de soorten die in Nederland thuishoren; dit hoor je alleen in Artis. Het zijn waarschijnlijk verwilderde papegaaien die ooit zijn ontsnapt. Je hoeft daar niet zo van op te kijken. In het Amsterdamsche Vondelpark spoken hele wolken grote parkieten rond, dat zijn ook exoten, die nu zijn verwilderd.”

Vogels. Als iemand de vliegende schepselen met recht zijn geverde vrienden mag noemen, is Theo Mulder het wel. Zijn bijzondere band met vogels begon al meer dan vijftig jaar geleden. En al die tijd is hij hun aantallen en soorten blijven inventariseren: van bonte piet, lepelaar en strandkanoet. Hij is in de loop der jaren een excellente veldwaarnemer geworden. De boekjes met aantekeningen gaan terug tot in de oorlog. Ze verschaffen nu een lange reeks historisch waardevolle waarnemingen, die kunnen worden afgezet tegen de actuele gegevens. Want nog elke maand telt hij vogels van Den Helder tot Den Oever. Natuurkenners beweren dat op basis van zijn gegevens maatregelen zijn genomen om het Wad te beschermen.

Mari Andriessen

Theo Mulder is geboren en getogen in Haarlem. Zijn vader was een boerenzoon uit de Beemster en zijn broer effende het artistieke pad voor hem. „Die werd kunstschilder, maar hij heeft dat vak altijd in de luwte beoefend.” Hij ging naar de Rijksacademie bij prof. Es-

ser, de opvolger van Bronner. Een gerenommeerde opleiding waar onder anderen Mari Andriessen, Wessel Couzijn, Terezia van der Pant en Karel Cneulmans, de maker van Het Lieverdje, werden gevormd. „Mari Andriessen was mijn grote leermeester en werd later mijn vriend. Van een soort 'aanbeden' leermeester werd hij tot zijn dood in 1955 meer en meer een kameraad.”

Op een korte periode van lesgeven na heeft Mulder altijd kunsten bestaan van het beeldhouwen. Hij heeft tientallen beelden op openbare plaatsen in de provincie staan. „Meestal in brons of in steen. In Haarlem, Den Helder, Anna Paulowna en Heerhugowaard en waar ik nu woon, op Wieringen, daar staan er inmiddels ook al weer heel wat.”

In het atelier van zijn typisch Wieringse boerderij - de oude L-vorm met hoge hooiopslag en wagenstiek is met een poot uitgebreid tot een ruimtelijke U-staan honderden voorstudies en modellen in gips, klei en terracotta. Van het Dakota-monument staat er een maquette en een levensgroot schaalmodel, dat hij gebruikte als pasmodel

Klapwiekende vogels symboliseren ontstijgen aan aardse Waddenzee

□ Theo Mulder: 'De spiegel is de zee, de grote glasplaat staat voor het hemelgewelf en de vogels suggereren vertrek.'

Foto Joop Boek

en geheugensteun. Heel goed is te zien dat hij een vlucht vogels schuin laat opwieken voor de namen van de omgekomen passagiers en bemanningsleden. Het brons staat er als een boom die onder nog hecht in stamverband zit, maar zich dan vertakt en naar de hemel reikt...

'Prachtig mooi'

Mulder: „Ik zie het als een organisch vergroeide vorm. Het staat voor de manier waarop een vlucht vogels van de grond opstijgt: gedrang in het begin, wijder uit naar boven. We hebben het ontwerp aan de nabestaanden getoond. De mooiste reactie kwam van een ouder boerenstel, dat het geruime tijd aankeek en van wie de man toen heel laconiek zei: „Ik vind het prachtig mooi.”

„Je hebt zo'n beeld wel uitgebracht en in maquette uitgevoerd maar of de werkelijkheid klopt met wat je je gedroomd hebt, dat is toch altijd weer reuze spannend. Maar van begin af aan liep deze opdracht soepel. Het werk vlotte goed en ook de samenwerking met de provincie en met Mia Pot-van Regteren Altena uit Schoorl - zij ontwierp de letters - ging van een leien dakje.”

Het beeld staat vanaf vandaag centraal in de tuin van het Provinciehuis; in de as van de poort rust een basaltstenen sokkel met daarop een stenen tafel waarin de inscriptie *Wij noemen hen bij hun namen* is gebeiteld. Het beeld is sterk symbolisch.

„Eigenlijk is het een stukje van de Waddenzee”, zegt Mulder, die in de tafel een halfronde roestvrijstalen spiegel plaatste met daarop de twee meter hoge bronzen 'boom' van klapwiekende vogels. Erachter een rechtopstaande duimdikke glasplaat, waarin de 32 namen van de slachtoffers. „De spiegel is de zee en de grote glasplaat staat voor het hemelgewelf. Daar zweven de namen in. De vogels suggereren vertrek; ze

staan symbool voor het ontstijgen aan het aardse.”

Als een steen

Mulder: „De vogels in het beeld hebben ook met de Waddenzee te maken. Het wad, dat spiegelend wateroppervlak, kan er vriendelijk uitzien. Maar het zit vol met modder en kuilen. Diezelfde modder is ook de oorzaak van een enorme vogelrijkdom, omdat daar hun voedsel in leeft. De vogels op het Wad zijn gemaakt om het in wezen mensonvriendelijke gebied te gebruiken. Ze hebben lange poten en lange snavels, waarmee ze allerlei bodemdieren loswroeten en oppeuzelen: wormen, garnalen en schelpdieren als kokkels, mossels en wadslakjes. Op papier is het een goed beschermd gebied: van alle kanten door regering en wetten en regels beschut. Maar toch zijn er voortdurend aanslagen: proefboringen naar gas en militaire vliegtuigen die boven Texel, Vlieland en Terschelling oefenen.”

Hij verzucht: „En op het Wad is ook de Dakota neergestort. Nee, het waren niet de vogels waardoor de motor onklaar raakte. Het was een technisch mankement. Toen de motor uitviel weigerde het systeem dat de propeller in een neutrale stand moest zetten, waardoor er een tegenkracht ging werken en er geen glijvlucht kon worden ingezet. Het toestel moet als een steen naar beneden zijn gekomen. De inzittenden moeten in één klap dood zijn geweest. Ik heb het niet zien gebeuren, het was mistig die dag, maar ik voelde me wel betrokken, want het gebeurde vlakbij, ten noorden van Den Oever, binnen de grenzen van Wieringen.”

Wrang?

Hij staart voor zich uit en vervolgt pas als ik hem vraag of het niet wrang is dat uitgeroemd een natuur- en vogelliefhebber, een tegenstander van vliegbe-

wegingen boven de Waddenzee, een monument maakte voor een vlieg-ramp die in dat gebied plaatsvond?

Mulder: „Vogels hebben niet veel hinder van vliegtuigen als een Dakota, in dit geval een toestel dat in één afgemeten route naar Texel vloog. Vogels worden ernstig verontrust door toestellen die cirkelen. Als de Orion, het marinevliegtuig dat verkenningen uitvoert, hier rondjes gaat vliegen, denken ze dat er een adelaar of een andere roofvogel op hen aast.”

„Voor het type machine als de Dakota heb ik juist veel respect. Ik beleefde de laatste oorlogjaren als vijftienjarige. Ik woonde toen in Haarlem en ik kon me vanwege mijn leeftijd nog vrij op straat bewegen. We maakten een studie van alle toestellen die over kwamen. Amerikaanse en Engels vliegtuigen: onbeschaamd kwamen die zilverkleurige vogels in grote trossen over. Als een soort avontuurlijke padvinders keken we op de kaart en op het kompas om te zien waar ze naar toe vlogen of waar ze vandaan kwamen. En we luisterden naar Radio Oranje om te horen waar ze geweest waren en welke luchtgevechten zich hadden afgespeeld.”

Rustig gebrom

„We hadden de sleutel gejat van de toren van de Nieuwe Bavo en we hoorden het afweergeschut donderen. We kenden alle typen vliegtuigen. Voor ons waren het grote zilveren vogels die de vijand te lijf gingen: een metafoor voor spannend en goed. In het boekje *De luchtloot der belligeren* (= oorlogvoerende) speelde de Dakota ook een rol. Niet als gevechtsvliegtuig maar als vliegtuig dat in de oorlog werd gebruikt om parachutisten af te zetten en voor vervoer van materieel en voedsel. Ze kwamen vaak over. Dat onmiskenbare rustige gebrom van een Dakota was me heel dierbaar.”

Doorrijder van Burgerbrug na acht jaar nog niet gepakt

Van onze verslaggever ARNO RUITENBEK

BURGERBRUG — Het gezin Veul — vader, moeder, zusjes en broer — verliet in de nacht van 24 op 25 september 1989 jongste zoon en broer Gerard. De levensdoeljes verlies-

Een Noord-Hollander met een flks strafblad, waarin auto's een hoofdrol spelen. Aanwijzingen, maar geen bewijzen. De politie zit met lege handen. Het aangrijpende dossier van 'de doorrijder van Burgerbrug' kan nog steeds niet worden afgesloten. Het is vandaag precies acht jaar geleden dat de 27-jarige

speurders, brengt het Noord-hollands Dagblad op 20 februari 1993 een groot verhaal. Daarin verzoekt onderzoeker Hans Noortman de afzender van de anonieme brief zich te melden. Noortmans smeekbe-

'Bekentenis' in bajes is

